

**Факультет природничої і фізико-математичної освіти
Кафедра педагогіки, психології, соціальної роботи та
менеджменту**

ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

2021-2023 н.р.

Для студентів спеціальності 053 Психологія, 014.05 Середня освіта
Освітньо-професійні програми «Середня освіта (Біологія та здоров'я людини
та природознавство); «Середня освіта (Біологія та здоров'я людини та
психологія
Вибіркова навчальна дисципліна.

Викладач: к. психол. н., доц. Ільїна Ніна Михайлівна

Email: svetochmira7@gmail.com

Кількість часу на вивчення

Кредитів	3
Лекцій	10
Семінарсько-практичних занять	12
Самостійна робота	68
Форма контролю	залік

Політична психологія – перспективна наука, яка затребувана в політичній практиці, особливо у сферах іміджмейкерства і проведення виборчих кампаній. Навчальна дисципліна синтезує теоретичний матеріал та практичну роботу, формує бачення політики як розвиток відносин між людьми, соціальними групами, інститутами у рамках відповідної політичної культури. Суб'єктивні якості політичного процесу, засновані на людському вимірі політики, є основним об'єктом вивчення політичної психології.

Мета навчальної дисципліни:

1) вивчення теоретичних та прикладних основ політичної психології; 2) формування в здобувачів вищої освіти уявлень про домінуючу проблематику предмету; 3) засвоєння базових, концептуальних завдань із проблемних блоків програми та ознайомлення з прикладними практичними методами, розробленими в політичній психології.

1) усвідомлення значущості знань про конфлікти в закладах загальної середньої освіти, способи їх аналізу, попередження та врегулювання; 2) розвиток компетентних умінь використовувати їх у практиці педагогічної діяльності в умовах організованих та неорганізованих чинників соціального впливу з постійним наступним аналізом та прогнозуванням потенційних результатів.

Завдання навчального курсу:

- 1) показати роль і значення політичної психології для вирішення проблем політичної практики, визначити основні сфери застосування психологічних знань;
- 2) озброїти студентів теоретичними знаннями, основними техніками та процедурами в галузі політичної психології;
- 3) формувати вміння та навички політичного консультування;
- 4) проводити науково-дослідну роботу з питань політичної психології.

У результаті вивчення курсу студент набуває загальні і фахові компетентності

Загальні компетентності:

У здобувачів освіти після вивчення навчальної дисципліни мають бути сформовані такі **результати навчання:**

знати:

- 1) основні теоретичні положення та сутність, методологію та методи політичної психології;
- 2) сфери застосування психологічних знань у політичній практиці;
- 3) зміст та основні види діяльності психолога в політиці;

уміти:

- 1) володіти основними техніками та процедурами в галузі політичної психології, навичками політичного консультування;
- 2) проводити науково-дослідну роботу з питань політичної психології;
- 3) здійснювати пошук джерел та каналів інформації для розкриття певного питання в галузі політичної психології. Вивчення навчальної дисципліни «Політична психологія» передбачає формування таких **компетентностей:**

У здобувачів освіти після вивчення навчальної дисципліни мають бути сформовані такі **результати навчання:**

Організація навчання

Види занять. Лекція-бесіда, передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією. Запитання адресуються до всіх, студенти відповідають з місця; викладач піклується про те, щоб запитання не залишалися без відповіді. Запитання не для контролю знань, а для з'ясування рівня орієнтованості і пізнання студентів з проблем курсу, міри їх готовності до сприйняття наступного матеріалу.

Практичне заняття передбачає детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень курсу та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформованих завдань. Перелік тем практичної роботи визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Практичне заняття включає: проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів; постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, - розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, зараховуються під час виставлення підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Самостійна робота студента (СРС) - це самостійна діяльність-учіння студента, яку викладач планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Методи навчання: словесні, наочні, практичні, практико-теоретичні, пояснювально-ілюстративні, частково-пошукові, проблемні, дослідницькі, інформаційно-комунікаційні, діагностичні, особистісно зорієнтовані, технології проблемного, інтерактивного навчання, технології розвитку творчої особистості тощо.

Здобувач вищої освіти має право на визнання результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній освіті, які поширюється на дисципліни обов'язкової та вибіркової компонент, що за тематикою та змістом відповідають як навчальній дисципліні загалом, так і її окремим розділам, темам, індивідуальним завданням, які передбачені робочою програмою (силабусом) конкретної навчальної дисципліни (Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті <https://cutt.ly/I9sCvQH>)

Організаційні й навчальні обов'язки студентів:

- на практичні заняття приходити підготовленими, ознайомленими з ходом роботи;
- не пропускати заняття без поважної причини та не спізнюватися;
- дотримуватись правил техніки безпеки й охорони праці;
- дотримуватись тем навчальної дисципліни;
- ставити запитання, цікавитися додатковими відомостями, сучасними науковими знаннями з предмету та консультуватися з викладачем;
- аргументовано відстоювати свою думку стосовно тематики занять, якщо вона не збігається з думкою викладача;
- вимагати від викладача додаткових роз'яснень на заняттях у випадку їх недостатнього висвітлення на лекціях;
- у випадку незгоди із отриманою оцінкою мати право на перезарахування тем;
- вчасно здавати відповідні теми;
- дотримуватися правил техніки безпеки й охорони праці.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Теми лекцій (2 години кожна)	
1	Поняття політичної психології. Політика – як об'єкт дослідження психології.
2	Предмет, об'єкт і методи політичної психології.
3	Політична свідомість як психічний феномен.
4	Суть політичної культури як соціального явища.
5	Політична соціалізація: становлення особистості.
6	Особистість в політиці. Роль особистісного чинника в політиці.
7	Політичне лідерство як психологічний феномен.
8	Психологічні аспекти формування і особливості функціонування політичної еліти.
9	Психологія масової свідомості і громадської думки.
10	Масова свідомість. Масова політична психологія.
Теми практичних робіт (2 години кожна)	
1	Політична психологія як наука.
2	Історичний аспект виникнення політичної психології.
3	Предмет, структура, методи політичної психології.
4	Особливості політичної свідомості та самосвідомості.
5	Психологічні аспекти політичної культури.
6	Політична психологія особистості.
7	Феномен політичного лідерства та його психологія.
8	Психологія малих груп у політиці.
9	Психологія великих груп у політиці.
10	Психологія масовидної поведінки.
11	Психологія політичного насильства.
12	Основні форми стихійної поведінки. Масова агресія.

Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Зокрема, самостійна робота студентів із зазначеного курсу передбачає:

- 1) виконання індивідуального завдання на пропоновану тему;

- 2) написання рефератів та есе на пропоновані теми;
- 3) вирішення психолого-педагогічних ситуацій.

**Перелік питань до підсумкового контролю із дисципліни
«Політична психологія» (залік)**

1. Предмет політичної психології. 2. Проблематика та структура політичної психології. 3. Місце політичної психології в системі гуманітарних наук. 4. Методи політичної психології: загальна характеристика. 5. Опитування і контент-аналіз як методи політичної психології. 6. Тестова психодіагностика та її застосування в політичній психології. 7. Зародження і розвиток політико-психологічних ідей. 8. Розвиток політичної психології до XIX століття.
9. Вчення про психологію мас як етап розвитку політичної психології.
10. Внесок психоаналізу в розвиток політико-психологічних ідей. 11. Теорія Г. Ласуела та її значення для політичної психології. 12. Вчення про архетипи масового несвідомого та її роль у розвитку політичної психології. 13. Сучасний період розвитку політичної психології. 14. Поняття масової політичної свідомості, його зіставлення з поняттями «масова політична психіка», «соціетальна психіка». 15. Структура масової політичної свідомості. 16. Політичне несвідоме та його вплив на масову політичну поведінку. 17. Критерії виокремлення типів масової політичної свідомості. 18. Історичні типи масової політичної свідомості. 19. Динаміка масової політичної свідомості перед виборами. 20. Політичне лідерство як політико-психологічний феномен. 21. Мотивація політичного лідерства. 22. Я-концепція і самооцінка політичного лідера. 23. Гендерні аспекти політичного лідерства. 24. Основні принципи імідж-мейкінгу політичного лідера. 25. Політичне насилля як різновид насилля та його психологічне підґрунтя. 26. Масове та індивідуальне політичне насилля. 27. Структуроване і неструктуроване політичне насилля. 28. Геноцид як колективне структуроване політичне насилля. 29. Психологічні умови виникнення геноциду. 30. Психологічний аспект аналізу феномена політичного тероризму. 31. Специфіка психологічних досліджень явища політичного тероризму. 32. Особистість терориста: основні типові властивості. 33. Соціально-психологічні характеристики терористичних груп. 34. Переговори з політичними терористами: специфіка роботи психолога. 35. Політична соціалізація особистості: характеристика феномену. 36. Громадянська ідентичність особистості у порівнянні з ідентичністю національною. 37. Чинники й агенти політичної соціалізації особистості. 38. Етапи політичної соціалізації: дошкільний, шкільний, постшкільний. 39. Політична ресоціалізація та її особливості. 40. Перспективи розвитку політичної психології в Україні.

Критерії оцінювання реферату:

відмінно	Повністю виконані всі вимоги
добре	1. Незначні зауваження по оформленню реферату. 2. Незначні помилки в одному з перелічених вище підпунктів.
задовільно	1. Тема реферату розкрита не повною мірою. 2. Неповний список літератури та джерел. 3. Не повноцінно розкритий зміст роботи, труднощі у викладенні тексту, аргументації.
незадовільно	Вимоги виконано в обсязі менше, ніж на половину, відсутність реферату.

B	4,01-4,50	82-89	4	<i>Добре</i> – достатній рівень загальних і фахових компетентностей, оволодіння програмними результатами навчання (ПРН).	Знання основних положень матеріалу, історії проблеми, термінології; вміння здійснювати міжпредметні зв'язки з допомогою викладача. Переважає творчий виклад інформації (над репродуктивним). Виконання завдань вище середнього рівня: з кількома (трьома-чотирма) незначними помилками.
	4,50	89			
	4,43	88			
	4,36	87			
	4,29	86			
	4,22	85			
	4,15	84			
	4,08	83			
	4,01	82			
C	3,50-4,00	74-81	4	<i>Добре</i> – середньо-достатній рівень загальних і фахових компетентностей, оволодіння програмними результатами навчання (ПРН).	Знання основних положень матеріалу, історії проблеми, термінології; вміння здійснювати міжпредметні зв'язки з допомогою викладача. Переважає репродуктивний виклад інформації. Середній рівень виконання завдань : з незначною кількістю (трьома-чотирма) суттєвих помилок.
	4,00	81			
	3,90	80			
	3,84	79			
	3,76	78			
	3,67	77			
	3,59	76			
	3,51	75			
	3,50	74			
D	2,83-3,43	64-73	3	<i>Задовільно</i> – середній рівень загальних і фахових компетентностей, оволодіння програмними результатами навчання (ПРН).	Домінує репродуктивний виклад інформації; труднощі в проведенні міжпредметних зв'язків навіть з допомогою викладача. Знання основної термінології. Виконання завдань нижче середнього рівня: з домінуванням незначних помилок, як домінуючих, над істотними
	3,43	73			
	3,36	72			
	3,29	71			
	3,22	70			
	3,15	69			
	3,07	68			
	3,01	67			
	3,00	66			
	2,92	65			
	2,83	64			
E	2,51-2,75	60-63	3	<i>Задовільно</i> – рівень загальних і фахових компетентностей, оволодіння програмними результатами навчання (ПРН). визначається нижче середнього.	Домінує репродуктивний виклад інформації; труднощі в проведенні міжпредметних зв'язків навіть з допомогою викладача; знання основної термінології. Виконання завдань "нижче середнього" задовольняє мінімальні вимоги (репродуктивне відтворення вихідного інформаційного масиву навчальної дисципліни: ключових понять, принципів тощо).
	2,75	63			
	2,67	62			
	2,59	61			
	2,51	60			
FX	2,00-2,5	35-59	2	<i>Незадовільно</i> – низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни.	Студент відвідує лекційні і практичні заняття (не менше 75% від загальної кількості), виконує більшість завдань для самопідготовки, за рекомендованою літературою й інструктивними матеріалами вивчає теоретичні питання, винесені на самостійне опрацювання, виконує й у встановлений термін здає індивідуальну роботу, звертаючись за консультацією до викладача. Студент без допомоги викладача не може осмислити теоретичні питання і застосувати набуті знання на практиці; розуміє (у межах 50 % від загальної кількості) визначення

					основних понять, які вивчаються в курсі; за допомоги викладача виконує практичні завдання репродуктивного змісту; допускає помилки (не більше ніж 50% випадків від запропонованої кількості) під час виконання репродуктивних тестів множинного вибору. Студент не володіє програмними результатами навчання (ПРН).
F	0,00-1,99	1-34	2	Незадовільно – низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни.	Студент відвідує лекційні і практичні заняття (менше 75% від загальної кількості), не виконує більшості завдань для самопідготовки, у встановлений термін не здає індивідуальну роботу. Без допомоги викладача не може осмислити теоретичні питання, не розуміє визначення основних термінів з актуальних проблем біології (менше 50 % від загальної кількості), з допомогою викладача виконує лабораторні завдання репродуктивного змісту; припускається помилок (більше ніж 50% випадків від запропонованої кількості) під час виконання репродуктивних тестів множинного вибору. Студент не володіє програмними результатами навчання (ПРН), не вміє доходити висновків, не сформовано навичок ефективної самостійної роботи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Білецька Т. В. Політична психологія: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Зволейко Д. Г. [вид.], 2014. 231 с.
2. Гарькавець С. О. Психологія політичного вибору: навч. посіб.; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. Луганськ, 2006. 114 с.
3. Головатий М. Ф. Політична психологія: підручник для студ. вищ. навч. закл. Київ: МАУП, 2006. 400 с.
4. Козирев М. П. Політична психологія: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 648 с.
5. Матвеев С. О., Добродум О. В., Димова О. В. Політична психологія. Київ: ЦУЛ, 2003. 216 с.

Додаткова:

1. Лісничий В. В., Грищенко В. О., Іванов В. М., Кінах М. В. Сучасний виборчий PR. Київ: Професіонал, 2004. 384 с.
2. Козлов В. В., Новиков В. В., Гришин Е. В. Политическая психология. Москва, 2010. 458 с.
3. Лазор К. П. Політична психологія: навч.-метод. посіб (для студентів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2019. 36 с.
4. Ольшанский Д. В. Основы политической психологии. Екатеринбург: Деловая книга, 2001. 496 с.
5. Остапенко М. А. Політична культура суспільства: навч. посіб. Київ: МАУП, 2008. 96 с.

6. Фролов П. Д. Технології і методики прогнозування наслідків інформаційного впливу на політичні установи старшокласників: метод. посіб. Київ: Міленіум, 2008. 96 с.